

Ministrstvo za kulturo
Maistrova ulica 10
1000 Ljubljana

Zadeva: Poročilo o vračanju mesečnega temeljnega dohodka samozaposlenih v kulturi in predlog nadaljnjih akcij

V sindikalni konfederaciji Glosa-ZASUK smo v zadnjih mesecih prejeli številne prošnje za pomoč s strani samozaposlenih v kulturi, ki so v tem obdobju prejeli poziv Finančnega urada RS za vračanje sredstev, prejetih na podlagi interventnega zakona iz leta 2020. Gre za mesečni temeljni dohodek, do katerega so bili upravičeni samozaposleni v kulturi v času epidemije, in sicer v primeru, da so beležili upad prometa v višini nad 20% glede na leto 2019. Številne samozaposlene, od katerih se terja vračilo, je to pahnilo v veliko stisko, saj so v omenjenem obdobju dejansko bili na pragu ali celo pod pragom revščine, vračanje tolikšnih zneskov v tako kratkem roku pa jim predstavlja nemogoče finančno breme.

Na podlagi zbranih pričevanj prizadetih smo identificirali nekaj ključnih razlogov, zaradi katerih je prišlo do pozivov za vračanje sredstev in katere za terjanje plačila ocenjujemo kot neupravičene:

1. Del samozaposlenih je v letu 2019 imel tako nizek ali celo ničelni prihodek, da je bilo v letu 2020 nemogoče zaslužiti manj. To pomeni, da je praktično vsako nakazilo že predstavljalo povečan prihodek glede na prejšnje obdobje, četudi so dejansko živeli pod pragom revščine. Razumljivo je, da so te najbolj socialno ranljive osebe v kulturno-ustvarjalnem sektorju ob udaru epidemije na pobudo pristojnega ministrstva zaprosile za finančno pomoč, da bi prebredli zahtevno obdobje. Zaradi izrazito nizkih dohodkov v letu 2019 (zaslužili so tudi manj kot 10.000 evrov letno!) je bilo v praksi nemogoče, da bi te osebe v 2020 imele vsaj 20 % upad prihodkov, saj je s tem denarjem nemogoče preživeti. **Večinoma se tem osebam tudi v post-covidnem obdobju finančno stanje ni izboljšalo, ob sočasni naraščajoči draginji pa pomeni, da terjanje vračila pomoči s strani FURS, tudi prek 6.000 evrov z obrestmi na največ šest obrokov, te osebe in njihove družine danes pahne v dolgove in še globlje socialne stiske.**

2. Pri obračunu prihodkov samozaposlenih FURS ni upošteval datumov opravljenih storitev, ampak je napačno vse račune, izdane v knjigovodskem letu 2020, upošteval kot prihodek, ustvarjen v letu 2020. Na ta način so številni samozaposleni, ki so dejansko imeli več kot 20-odstotni upad prometa, kljub temu bili pozvani k vračanju prejetih sredstev, saj je FURS k temu prišteval tudi prihodke, ustvarjene v letu 2019. Navkljub temu, da so FURS

nekateri samozaposleni opozorili na to, da terjajo sredstva neopravičeno, ker ne upoštevajo datuma storitve, ampak le datum transakcije, je FURS terjatev odpisal le tistim, ki so se na odločbo pritožili. FURS je kljub védenju, da so med samozaposlenimi v kulturi tudi tisti, ki so storitve opravljali v preteklem letu, od začetka in potem kljub argumentaciji v pritožbah, še naprej v svojih odločbah zahteval vračila brez ključnega opozorila, da FURS ne razpolaga z informacijo o opravljeni storitvi in zato pošilja nekatere odločbe neopravičeno. Ker večina samozaposlenih v kulturi nima profesionalnega računovodstva oz. ne razpolaga s strokovnim znanjem, da bi sami ugotovili dejansko bilančno stanje, se na poziv niso znali odzvati z utemeljitvami in jih posledično bremeni vračilo celotnih prejetih sredstev, do katerih so sicer bili povsem upravičeni.

3. Do zapletov je prišlo v primeru oseb, ki so v tem obdobju prejela še sredstva iz drugih naslovov - konkretno smo zabeležili primere, ko je oseba prejela nadomestilo med porodniškim dopustom ali med očetovskim dopustom.

Ti samozaposleni bodisi niso vedeli, da se nadomestilo šteje v prihodek iz dejavnosti, ali pa so napačno izračunali višino prihodkov, ker niso vedeli, ali se prišteva bruto ali neto višina nadomestila. V vseh primerih pa so samozaposlene osebe očitno beležile zadosten upad prometa, da bi bile do finančne pomoči upravičene.

Vsem primerom je skupno, da gre za osebe z izjemno nizkimi prihodki, ki so živele - in še vedno živijo - na preživetvenem minimumu. Poleg slabih pogojev dela in visokih stroškov, ki bremenijo njihove dejavnosti, jih je izrazito močno prizadela epidemija. Tolmačiti njihovo situacijo v času epidemije zgolj skozi prizmo relativnega upada že tako prenizkih prihodkov je zato neprimerno in vodi le v dodatno slabšanje položaja, socialno ogroženost in zapiranje dejavnosti. Kot nam sporočajo samozaposleni, si nihče ne more privoščiti vračanja pomoči, ki povrh vsega prihaja s štiriletnimi zamudnimi obrestmi. Sindikalna konfederacija Glosa - ZASUK poziva pristojne na Ministrstvu za kulturo RS, da se nemudoma angažirajo in začnejo reševati nastale stiske:

1. Stopijo naj v stik s FURS-om in zahtevajo točne podatke o številu že poslanih odločb in tistih, ki jih bodo samozaposlenim v kulturi še poslali. Pri tem naj od FURS-a pridobijo podatke, koliko teh oseb je živelo in še živi v revščini.
2. Ker tovrstne terjatve te osebe potiskajo v še večjo revščino in bodo v prihodnosti zaradi tega za državo predstavljale še večje socialno breme, predlagamo, da se poišče način za odpravo / odpis dolgov.
3. Verjamemo, da je teh primerov še veliko več kot smo jih uspeli pridobiti od naših članov, zato odgovorne na MK pozivamo, da od samozaposlenih v kulturi, ki so pozvani k vračilu pomoči, pridobijo podatke o njihovih okoliščinah.

Ne pustite, da se socialne stiske najranjlivejših delavcev v kulturno-ustvarjalnem sektorju na takšne načine še poglobljajo. Nemudoma ukrepajte!

S spoštovanjem,
Miha Blažič, splošni koordinator sindikata ZASUK
Mitja Šuštar, predsednik sindikata Glosa

V Ljubljani, 27. maja 2024